

OU: ZANFONA SEMANAL—D' ALEGRÍAS OU DE BÁGOAS,—SEGUN QU' O POBO GALLEGO S' ADIVIRTE, CANTA OU LAYA.

PRECIOS DE SUSCRICION

N-a Cruña, OITO cadelos pequenos ó mes—Fora NOVE id.—Número solto UN can grande

OS CENT' E UN ASUNTOS.

Vint' encargos me fixeron cando vin á capital, vinte, e ó ir facer un esquencínme d'os demais.

Pois si señores; esto lle pas' á todo fillo de viciño qu' emprende moitos negocios á un tempo; e socedéndolle á todo fillo de viciño, craro está que tamen ténlles que sóceder á varios que n' un número maór ou menor custituyan unha corporacion calquera local, provincial ou xeneral.

N-o que vai trascurrido d' ano levamos visto sobr' o tapete cent' e un asuntos á cal mais importantes pra España enteira, pr' a provincia ou pra esta capital, e de to los éles, os mais cativos e perxudiciás chegaron á orilla, e d'os beneficiosos uns quedan frotando inda com' as follas caídas d' o árbore n-o remanso d' o rio e outros afundíronse xa n-o remoíño quizaes pra non volver á aparecer hasta qu' as necesidás eleutorás os volvan á rasucitar convertidos en canas de pescar a popularidá indispensable á quen aspire á ser mandatario ou administrador d' o pobo.

Esto, mais que verdadeiro intrés pol-a prosperidá d' os pobos, párce a múseca con que s' entretén a atincion d' o público n-os entreautos largos, e si, pol-o que respeit' á Cruña, volvemol-a vista atrás, a comparanza resolta inda mais esauta e

noxosa pra tod' o qu' a ama de veras e desea pra éla e sua provincia as melloras que meresce e re-erama o estado de miseria en que s' atopa.

Cando se zarran os ollos á realidá e s' abren á fantásteca ringuileira de proyeutos que desfilaron com' as figuras d' a linterna máxica diante os pasmados ollos d' o espeutador, cree un ver convertida a Cruña n-a cibdá tan frorescente cal se pode maxinar e corresponde á capital d' unha d' as mais importantes rexios d' España: non houbo mellora local maxinalbre que non se concibise, estudiase, discutise e... non se fixese, ou si s' empenheu foi co-esa frialdá e falta de voluntá que fai fracasar as cousas mais fáceles.

¿Quén fala xa d' o tan cacarexado porto, nin s' acorda d' o palacio municipal nin para mentes n-o ferrocarril qu' á estas horas debía xa unir os dous grandes centros d' a provincia? Pois en canto á melloras recentes, fresquiñas como quen dí, ahí temos o d' a traida d' augas sobre o que seguramente pondránse tantos proyeutos como concexás haxa dispostos á demostrar seus talentos administrativos n-o probrema d' achegar recursos pra realizá-lo, dando por resultado o entretenemento ou *trasteo* d' o público que queda d' esta sorte mellor dispostos á calquer *descabelo*.

Socé llelle ás corporaciós o qu' á certas persoas que se botan de casa co-a bolsa valeira, pro dispostas á mercar canto ven n-os escraparates d' os co-

mercios e volven sin haber feito outra cousa que remexer os comercios; aquélas como éstas deberan tentarse o peto denantes de meterse en dibuxos, e non distraíndo a atinción a o diñeiro en moitas cousas, quizaes poideran facer algunha.

Concretand' o que levamos dito ó noso auntamento aconsellamoslls que precure que non o colla de medio á medio a copra qu' encabeza este artícalo e probe si aplicando as escasas forzas á un solo asunto cheg' á conecuir algunha obra de tantas como trae entre más.

CÁNTIGAS

A FESTA

LEMBRANZAS D' A TERRIÑA

dedicadas ó exebre amigo

TEODOSIO DOMINGUEZ AMOEDO

I

Vai amañecendo ó día
qu' é véspera d' a fulleira;
n-o árbre ó paxariño chía
y-o galo dend' a capoeira
cacaréxa con legría.

O sol doucado e vizoso
chega por riba d' os montes
espallando cobizoso
a luz pol-os hourizontes
dend' o seu trono podroso.

Vai a rosa ledamente
as follías entr' abrindo
y-o reción-ela asente
ó cáles todo cinguindo
c' unha pelra refulxente.

Van os regos malmurando
por antre guixas choutando
en confu-a algarabía,
e o luceiro quedando
preso n-o brillo d' o día.

El cando alá n-a espadana
d' a ben arrombada irexa
bater as doce a campana,
deixa o labrador a rexá
de mci pracenteira gana.

Sóa estonces unha nota
doce, tenra, sosegada,
xa pretiño ou xa remota,
nota qu' o pesar agota
por ser nota feitizada.

O instrumento qu' a predoce
é a gaita melosiña
n-a qu' un laberco se luce
porqu' ó scn de fada luce
tòquese piano ou axiña.

II

Pouco despois buligaron

n-o ár, a centos, faguetes
que pol-a atmósfera esbararon,
y-á quen outros romprazaron
estourando n-os paquêtes.

E d' as campás ó barullo
y-ós sons d' o meigo instrumento,
e d' o fogo ó toupe lento,
erguían un tal marmullo
qu' abouxaba ó pensamento.

A rapaza de seguida
o cabelíño esparrama
e mirándose garrida
busc' o espello xunt' a cama
pra peitearse como vida.

E póns' o dengue de grana,
con adóas e caireles,
y-o pano y-a muradana
y-os aretiños sinxeles
qu' á folos nadia lle gana.

Y-o vello que xa non sabe
axustar ben os calzós,
pon as fitas d' os abós,
drento d' as que moi mal cabe,
y-o chaleque de botós.

Os mozos levan a costas
tadal-as prendas de garda
con bó desenfado postas,
que pr' eso están en agarda
d' estas e d' outras impostas.

A legria anda brincando
pol-os corrunchos d' aldea
y-o día vai decrinando
y-a fresca brisa oureando
caras e veigas ca chea.

III

Dempois d' haber ó xantar
angu' o sol aprete ben,
nadia n' eso ha de dubdar
que sole demais quentar
pol'-a semana tamen.

Y-animase de contado
o baile preto d' a irexa
y-o gaiteiro agasallado
de mirar tanta parexa
repinica antusiasmado.

¡Qué raparigas se xuntan
n-esta caste de torreiros!
¡qué ollos tan feiticeiros!
¡párce qu' as meigas os untan
de bunitos e pisqueiros!....

¡Qué beizos tan colorados!
¡qué faz envexa d' a rosa!
¡qué corpos tan ben prantados!
¡qué cabeza mais fermosa!
¡e que brazos torneados!

¡Qué xeito pra puntear!
¡que estilo ese de dar voltas
e achegarse e alexar
y-os lindos o'los baixar
sin quedaren nunca soltas!

Mociñas com' as d' a terra
non s' atopan en Madril,
nin anque s' armara guerra
buscando os vules y-a serra
alumiados d' un candil.

IV

Cando tende a noite o pano
de negruras pol-o mundo,
cando o sol foxe d' o llano
y-acaso con dor profundo
despídese soberano,

Fai as vésperas d' a irexa
á qu' acode moita xente
y-onde o ñor cura vocexa
dicindo latinamente
todo canto é conviñente.

E arden moitísimas velas
postas n-o altar maór
á somellanzas d' estrelas
brilando con tívio cór,
si risoñas, amarelas.

A múseca alí resóa
acompañando os latis,
qu' é o auto cousa boa
pra vellos, pra larpantís
e pra calquera persoa.

As beatas reza que reza,
o cura canta que canta,
y-as mozas con xentileza
ouservando cousa tanta
e... devirando a cabeza.

Y-ó acabarse a función
con mil foguetes e grobos,
d' a ramaxe a animación
marcha pol-a vrea ós pobos
que s' estenden á carón.

V

O día seguinte á festa,
pol-o mesmo á festa van,
élas c' un pano n-a man,
éles e-o sudor n-a testa
pensando o que trullarán.

Cando o sol alumiar ven
toca alborada o gaitero
alcedend' o fogueteiro
palenques que toupén ben
para espertar ó romeiro.

C-o nome de Rivadavia
venden roscas, melindriños,
para darlle os picariños
á falta de millor *sávia*,
e peras e mais figuiños.

Non fai falla ali o pan trigo
nin o risolio escolleito;
dulces mil crases y-ó eito,
mazapás de man d' amigo
que deixan á un satisfeito.

Viño tamén hai d' abondo
en pipas n-os carros postos,
e dáselle ás pipas fondo,
e tran barriles ás costas
y-as *túrias* vánse compóndo.

A sombra d' as carballeiras
qu' hai ó rededor d' a festa
andan cegas con pandeiras
e zanfónas tras d' a *questa*
que recraman zalameiras.

En resúme: hai que comer,
hai para s' adivirtir,
unha múseca qu' oubir,
lindas rapazas que ver
e... o que poida aleurrir.

A tarde antre animación
sal o santo d' a función
hastr' o cruceiro chegar.
ond' acaba a percesión
pois volve n-a irexa á entrar,

Mentras está camiñando
vai á múseca entoando
unha marcha bunitiña
y-as xentes acompañando
con compracencia diviña.

Erguense á seguida ós grobos
cuas sempre diante d' o santo,
y-é de ver o meigo encanto
con que aqués papeles novos
s' aleixan tantismo!.. tanto!..

VI

Ármase n-o baile a roda
y-os mozos con castañolas
beillan ó que n-está en moda
pro qu' adouran as sus cholas
é por eso ll' acomoda.

A rapariga sourrente
á par d' a sua escollida
vai tecendo mainamente,
sin que lle caya en olvido
ó destecer conviñente.

Y-a gaita toca o gaitero
y-o bombo un fraco rapás
y-a caixa o tamborileiro
e por diante e por detrás
hai xolgorio n-o torreiro.

En corro mais pequeniño
teñen múseca os d' a vila
e béillase ó agarradiño
que n-aldea non s' estila
por crelo atrevidiño.

Cousa que non tén a fé
pois que beillar por beillar
si soparados baile é,
y-os dous compás han gardar,
son bailles n-hai que dubdar,

E d' esto non digo mais,
calo si ó baile convén,
por si algús chuscos me vén
e ll' alcurrese cicaes
mandar que baile eu tamen.

VI

Pol-a noite danza e fogo
e moita adivirtición;
ús arretíranse logo
y-outros, d' outras á carón
danlle vida ó fulión,

Con aturuxos vizosos
e cuase sempre ás bandadas
sán d' a ramaxe argullosos
os mozos co-as adouradas,
con seus homes as casadas.

Os v.illos xunt' as *parentas*
os nenos con suas nais,
e por vareadas entas
van pasando mil enchentas
d' abós mulleres e pais.

Apáganse os faroliños
d' a bunteira lameda
y-a pouca xente que queda
por diferentes camiños
toma d' o eido á vereda.

Y-o eco d' a gaita brando
co-a romería estinguindo
vai á pasiño alexando
de car o céo subindo...
qu' ali o están agardando.

E todo en silencio queda,
todo en verdadeira calma
pra dar logar a que leda
a y-alba a noite soceda
y-escanse entretanto a alma.

Pouco menos, pouco mais
asi son as romerías
n-esa terra ond' as legrias
non se conocen cicaes
soilo n-eses meigos dias.

Y-o relembralas así,
pois foron miña delicia,
premite, lentor, qu' eiquí
comprindo ó qu' é de xusticia
diga eu, "¡Viva Galicia!"

R. Espueira Crespo.

Ó MOR D' A LARXERA

¿ONDE ESTÁ A INOSCENCIA?

Sin ter d' a malicia á cencia,
vivir sempre confiada;
ó ben e ó mal dar audencia
n-entendendo d' este nada;
ser inxénuu: esa é a inoscencia.

(Conclusión)

Saliron os dous ó corredor, e contend' o alento
puxéronse á escoitar, xa que ver non podían n'
aquela escuridá; oqu' andaba, fose persoa ou trasno,
parouse, e d' ali á pouco oiron falar tan quedíño,
que non podían distinguir si conversaban ou reza-
ban; pró'ohir mán maor resolveu a duda dicíndoll' ó
outro moi pol-o baixo:

—¿Non eh' o dixen? Está rezando.

—D' estonces son dous os que rezan.

—Cala, besta; mira que co-as tuas barbaridás
fásme subir os fumes á cabeza.

Calou o pequeno e seguiron atendendo; parou
tamen a vos de marmular o que fose, e todo pare-
cia concurido, cando se sinteu dar un bico sonoro e
longo, d' eses que non se dan a fume de pallas e que
produxo en cada un d' os que escoitaban destintos
xuícios.

O hirmán maor dixo:

—Vaya, acultémonos porque estáse persinando
e vai volver ensiguída.

—En canto á eso poida ser qu' a estén persi-
nando, pró' n-o tocantes á volver será o que tase un
xastre, e ese xastre non son eu.

Así socedeu, e fartos xa d' esperar retiráronse
os dous hirmás á seu coarto on le alcenderon a lus e
se deitaron, pormeténdose dar ó outro día unavane

ó asunto que traguían entre mans e qu' os levaba
por aqueles camiños.

Apenas s' ergueron, que foi ben de mañan, pois
a ansea qu' os degoraba non pirmitia outra cousa,
manifestaron á pousadeira seu propóseto de quedar-
se ali uns dias mais, pró' non lle dixeron o porqué
d' esta detreminacion, que non tiña mais ouxeto
que tanteal-o terréo e ganarse a voluntá d' as suas
fillas.

Con mais sentido estas que sua nai comprende-
ron o xogo ensiguída así como tamén que non eran
de disprecear dous mozos tan garridos, xóvenes,
ben portados e que parecían vír con bó fin; pró' ca-
da unha d' as hirmás condúxose co-éles segun seu
carauter era: a pequena confesando con franqueza
os sentimentos de seu corazón, e a maór usando das
gasmñoerías e finxidos escúpalos, com' a que dí
«non quero. non quero, pró' botao n-este pucheiro».

En fin, que tanto uns com' outras chegaron á
namoríarse asiña, qu' os páis d' elas diron seu con-
sentement' ó enteirarse d' os bós propósetos d' os
rapaces, de qu' eran cuaze viciños e, sobre todo, de
qu' eran fillos d' un tan rico labrador, e-o que e
desempeñado tan á concencia o encargo de seu pái,
volvéronse os nosos rapaces á casiña, pró' xa non
solos nin mal acompañados, sinon levando cada cal
ás ancas d' o cabalo a sua rapaza, moi fonchos
entrambos á dous e satisfeitos d' aleucion que fi-
xeran.

Chegaron á casa d' o petrucio que non os espe-
raba tan pronto, e fixeron a entrada ben avanzad' a
noite porque n-o camiño tiveron moitas paradas e
entretenementos, mais como era *casa chea* non por
eso faltou acomodo pra todos; o bó d' o vello, que
tiña tzn bó ollo pra mercar un faeo ou unha parexa
de bois n-a feira como pr' a xente—for' a y-alma—
púxose d' ouservacion tratando d' adiviñar qué
prendas morás haberia baixo as perfeuciós e feitizos
d' aquelas duas rapazas estranas qu' ibin á ser suas
noras, e ó fixarse n-o aire de beata d' a maór e n'
aqueles ollos que non s' astrevían á erguerse d' o
chan torceu o focíño e'un xesto de disgusto, que
foi desaparecendo e trocándose en agrado ó leer
n-os ollos d' a hirman pequena tod' o candor d' a sua
inocente y-alma.

Suas ouservaciós fóronse confirmando; pró' non
podía xusgar mal á unha hirman sin ofender á ou-
tra á quen quería xa como si fora filla; e así foi qu'
ós oito dias celebráronse as duas bodas ás qu' asis-
tiron os petrucios d' ambas familias; e n-as qu' hou-
bo fulion, gaita, foguetes e enchente pr' a metá
pol-o menos d' os conviciños.

Pro non habia pasado un mes sin qu' a nature-
za, que se rí de desemulos e recatos, denuncease ós
ollos menos práuticos qu' a muller d' o maór d' os
hirmas ou pertendia facer un regalo de sorpresa ó
cago de seu marido, ou virificábase n-ela o milagre

que solo fixo Dios co-a elexida entre todas, porque aquela era moita labor pr' un mes!

—¿Tí non ouservas algo estrano n-a tua cuñada?—preguntou escamad' o petrucio ó fillo mais novo.

—Eso pergúntello vosté á meu hirmán, pois eu non poño atincion mais que n-a miña muller.

—N-eso fas ben e nunca mellor empreada, e sí salen certas miñas sospeitas solo éla e tí quedaredes n-a casa.

O vello chamou á capitalo ó intresado e tiroulle indrentas á que non poido contestar, porque co-estas cousas pasa o mesmo que co-as manchas d' a roupa que tod' o mundo as vé menos o qu' as leva; fi-est' o froito foi madurescendo e ós seis meses de casamento saíu o lío á lus, é dicir, caeuse a casa por unha esquina.

Así e todo non s' apeou d' o burro o marido agraciado, e cando seu pái en cumprimento d' o que dixera n' un prencipio á entrambos hirmás, lle notificou que quedaban zarradas pra él as portas d' a casa, foi darll' as queixas ó hirmán, dicíndolle:

—Pr' home, ¿porqué meu pái me botará fora d' a casa?

—Pois porque tiveche mala man pr' escoller muller, porque te fiáche d' as aparencias d' a humildá e a compostura monxil, porqu' a tua muller erguíase d' o leito pra rezar, com' aquela noite que chegamos á sua casa ... e porque tí ñoras qu' a verdadeira inocencia nin pode ser desconfiada nin cauta.

A. V. T.

AS CARTAS

Era domingo: a primaveira empezab' á estender seu mantelo de rosa só os prados, n-os arredores, n-a albariña, n-o monte; en fin, todo indicaba qu' a vida volvi' á renacer representando á Natureza garrida e fei-ficeira; por eso o merlo, sacudindo as prumas vellas, sobr' as puntas d' o sabugueiro e despois de pical-a frol e sozarse co-aquel holido céleco, entoaba docíño seu cantar que nos fai lembrar de Dios e seu paradiso, de par e-o pardillo e o xilgaro e moitos mais cativos trovadores d' a grandeza d' a Creacion que parece querían facer competencia co-a múseca, así com' os vivos coores d' o seu prumaxe co-as penturas que de cote resprandecían n-a terra.

En tal día ó lado d' a Ponte Nova, n-aquela ribeira coberta de carballes, baixo d' a que s' estende verdosa e olidor' alfombra, estaban en concerto Farruca a Cartuxeira e un fado de rapazas, unhas amenazando desmorosearse por unha esquina e outras que logo lles viña o tempo de casar; eu chegueime por detrás d' un balo á tal punto e adevirtin qu' o demo de Farruca tiña un feixe de cartas n-a man e facía mil garatuxas de paso qu' as nenas estaban moi cortitas.

—Doun' ós demos si non estades botando as cartas, —dixen acercándome mais ó lugar d' o conto, e sin me-

ter bulla por mor de que non se decatasen d' a miña chegada; y-érvos ben certo: a bruxa n-o medio tiña o mandil estricado pol-o campo e sobre d' él botaba trinta e cinco cartas en cinco ringoleiras, cada ringoleira de cinco principiando pol-as puntas de dita prenda.

N-aquela ocasion acababa de recollel-os naipes e díxoll' á Mingas, rapaza fornida e bastante tourona pr' os homes:

—Agora tócanh' as tuas tres mans.

Esto dito obrigou á Mingas á metel-a dreita n-o quente e sacar d' ali unha bolsa luxada e-c sudor e pequeneira que traguía amarrada ó pescozo c' unha trenza de barbela que nin Xuncras podía saber de que color fora cando viñer' d' a feira; tan pronto a tivo entrambos dedos doulle volta enriba d' a palma d' a man xurda e quitou unha peza d' o can grande que puxo enriba d' o dantal. Farruca d' estonces colleu a peza e levoun' á falchoca, persentándoll' aquela baraxa grasument' á sua cliente; ésta cortou con moita aquela dando un suspiro forte qu' houbera derrumbado á quen iba dixido si o collera por diante, e todas gardaron silencio: a bruxa mollou os dedos índice e pulgar e foi contand' os naipes hastra deixalos n-a posición que levo dito, en cuyo momento facendo a figura cramou en vos alta:

“Meiguiñas, vinde d' a luna
e baixade d' as estrelas
pra decirme a fortuna.”
d' os mortás qu' andan n-a terra.”

Despois escascou un allo e trabouno cuspiñando n-as cartas, logo recapacitou; d' aquela ás rapazas fixéronse con mais idea n-a Cartuxeira y-eu tamen votei a cachola por entr' as silvas, non sin qu' o meus narís de cachopa levase boas espiñadas, en xusto castigo d' a curiosidade destonces; Farruca moveu a cabez' ós lados cal si adiviñara algunha cousa ruín, n-a primeira ringoleira y-en ambos extremos d' a mesma habia un cabalo d' espadas e un de copas:—Por aquí salche de que teu mozo é un valente borracho,—dixo:

—¿Ai malos remuíños!—contestou a rapaza;—eso x' ó sabía eu qu' o condenicado inda non perder' as mañas; ¿e terá algunha moza mais que min?

A meiga colleu o cabalo, dobrouno, puxo e-a espalda pra riba y-empezou á contar ó revés as trinta e cinco cartas adivirtind' o último qu' o dichoso cabalo removeu as catro sotras:

—Eche moi birbon—repicou,—e tanto caso fai de ti como de calquera que se lle poña por diante.

—Vállame Dios e sabe que temos que coidar d' o noso filliño, e cobril-a honra antr' ó mundo!

—Cala,—volveu a decil-a bruxa,—aquí di qu' aínda has de tér outros dous nenos d' él; mais dempois hase de casar contigo.

—Ola, mire ben o que di señora.

—Está dito.

—¿Sús! contestou Mingas facendo que se poñía triste, bo é sequera que chegu' á casarse connigo, pro pol-o visto tarda moito, ó fin que se ll' a de facer.

Así concuriu a boa ventura de Mingas, e d' a própea sorte comenzou con Marica, rapariga novíñ' e ben feit'

colorada, y-asiña que tivo os naipes perparados esco-meuzou:

—A tí dache qu' o fillo de Fucó tenche moita fé.

—¡Ai que demoiño!—berrou a nena sin poderse conter;—pois mirá qu' inda non é mal mozo, e abotellas xa me tén falado n-a romaría, xustamente inda estaba aquí a señá Farruca diante de nós.

Esta continuou:

—Tamen che dá qu' é home de ben e pôdeste guiar por él en todo, pois enque chegu' a perderte ha de volver por tí ó seu tempo.

—Díol-o queira, qu' anqu' eu non entendo d' esas cousas, vexo aquí n-aldea muitas fillas de familias destragadas.

—O teu mozo ha d' ir ó servicio e chegar hastr' o fin d' o mundo, quer decir hastr' a terra de mourería de donde traerá moitiñas onzas d' ouro; dempois teredes outro fillo qu' a de ser crego.

—¿Outro' é logo ó un donde vai?

—Eu aquí n-o vexo, nena.

—Bueno,—dixo a rapaza roiba,—adiante.

—Teredes outro boticario, os dous farán moita mullía de prata y-anse de levar mal pol-as malas faladurías y-a envidia; ó crego ha de ser moi moceiro, amigo d' o viño, terá unha panza com' un faco, berrará con todol-os feligreses e será moi respetoso.

—¡Arrenegado! Vaya, vaya, tomade—cramou a nena ledá votándoll' o resto d' a sua faltriqueira diante á Farruca—non quero saber xa mais, non sexa qu' o demo tire agora pol-a manta e se volva miña sorte ruin.

A Cartuxeira recolleu os cartos e iba començar co-a mesma múseca c-unha rapaciña tenra que non sabia d' o mundo a metade, cando eu brinquei o balo e púxenme n-o medio d' elas.

Farruca volveum' uns ollos de pinteiga que cuase non poiden resester, as outras refaixeiras baixaron-a vist' ó chan avergonzadas, mentras eu terciand' a moca en-a teim' a elas co-estas postrimeiras razóns:

—Velahí a causa d' a vosa perdición, eses consellos e meiguerías atizan lume ás vosas pasiós, pervertidas xa pol-a falla d' educación que tedes, porque vosos pais non vos enseñan mais qu' a escodiala terra e facer os traballos materiás, entra mentras vosa y-alma cega com' as toupas cae en tod' os precipicios qu'alcontra e non lle basta ser cega, senon que busca un lazareto com' esta zorra, (e señalei á Farruca) que vos leve por todal-as lamieiras que hai n-o camiño d' a vosa vida. Non facer caso d' o que vos dixo que tod' é mentira porque non acertou qu' eu estaba detrás escoitando? dirixídevos pol-a via d' a moralidade qu' o cabo se queredes casar non ha de faltavos home, millor que sendo dadibeiras; e tí Farruca a ver agora mesm' a baraxa se non douch' un' pau que te derreo.

A cartuxeira doum' as cartas que eslaquiceí n-o momento tirand' os cachos ó rio e continuí.

Ainda hai outras meigallas com' estas n-o mundo que vos teñen metidas n-a iflorancia e n-a miseria; pro d' eses non podo falar que m' o priv' a lei; disgraciados, por causa de vos temos qu' estar todos envoltos ent' as cadeas d' a escravitú; ¡maldita sexa quen non vos enséña o

que debedes saber e quen se mantén á conta d' a vosa burriquemía!

Así lles dixeron, e tanto foi o meu encomodo qu' empecí a moquetós co-elas e tiveron que pasar o rio a patas mollándose *todo*, e correr como coitadas á suas casañas dond' á tal hora están xurando non volver á votar as cartas.

¡Ai eso sí!....

CARLOS POL.

FUNGUEIRAZOS

O lús ás nove d' a noite, e n-a rua de San Andrés, catro gardas municipás axudados d' un seréo prestaron un importante servicio humanitario prendendo e levando á prevención, c-o aparato d' unha ópera de gran esputácluo, ou co-as precauciós que s' emprean c-os grandes crimiñás, á un asistente pol-o enorme delito de castigar á un rapazote qu' ó pasar pol-o seu lado meteuse con un neno de cinco anos á quen acompañaba.

Non valeu n-esta ocasion o fuero militar, nin que dous sarxentos respondesen d' o asistente nin tampouco que varios señores que persenciaron o soceso e de respetabridá reconocida interpuzeran sua influencia. Nada, nada: ¿á eles que lles importaba qu' o neno quedase abandonado en medio d' a rua? Habían feito unha gran *fazaña* e ningun quería renunciar á parte de gloria que lle tocaba.

Unha hora mais tarde e n-o pórteco de San Andrés daba voces pidindo auxilio á autoridá unha criada de servicio. Os berros acudiron algús viciños e cureosos, e cando habría como unhas vinte persoas apareceu un sereno *mói sereno*, cachazudo e pesadote, con mais calma qu' un boi cansado d' arar tod' o día, o qu' en ves de perseguir á agresora (pois era unha *éla*) que s' escurria pol-a rua d' o Orzan, e quizais estando seguro de que dad' o paso con que camiñaban os dous non s' habían d' alcontrar, quería facer valer a sua autoridá co-a que parecia viútima, e gracias á eso e á sua diplomacia n-as preguntas o que coidamos era tráxico resultou cómico en estremo.

Sesión municipal supretoria.—Aberta pol-o señor don Tomás Lloreda e asistencia d' os señores Lamela e Pardo, foi aprobada a anta d' a anterior, dándose ensiguída conta de varias comunicaciós recibidas d' os senadores e deputados pol-a provincia en contestación ó solicitado por este auntamento pr' o establecemento en Betanzos d' a escola militar perparatoria. Todos dan boas espranzas, e nosoutros témolas de qu' esta ves a cidadá viciña tan esquencida vai ser atendida ó ver o intrés que todol-os deputados mostran por éla.

Foron entrand' os señores Villar de Francos, Outon, Mesa, e algo mais tarde, Sesmeros.

Acordouse a inscriucion n-o padron municipal de don Eduardo Quiroga.

Asimesmo concedeuse autorizacion pra obrar algunhas casas e cerrar un terréo.

Aprobáronse as contas persentadas. O señor Pardo pideu quedase por outros oito dias *sobre a mesa* o expediente d' as básculas automátecas. Concedido, e pol-a nosa parte non temos incomeniente en que cando un concexal pide quede un expediente que non tén intrín-gulis pra outra sesion en deixalo pr' o ano que ven, que d' aquela de seguro estará maduriño.

O tratarse d' o proxecto d' o alumbrado eléutrico pra remprazar o qu' e existe n-o trato prencipal, leuse unha comunicacion d' o individuo d' a comision señor Mayor Rivas en donde dicia qu' unha disgracia de familia (que nosoutros deploramos) non lle permiti' asistir á sesion e rogaba ds compañeiros a deixasen pra outra sesion. Acordouse así, e non habend' outra cousa de que tratar levantouse a sesion.

E agora preguntamos nosoutros: ¿por qué o señor alcalde non toma algunha d-terminación e-os concexás que sin causa abondo e xustificada non acoden ás sesiós?

Señores concexás: cando pertendian os votos d' os seus conciudadanos, porque non lles dician qu' irian ás sesiós cando lles tivese conta, ou s'alcontrasen sin tér que facer n-as suas casas?

N-a vida vimos auntuamento como este: si hay algo qu' estudar nómbrese unha comision pra saír d'o paso; si hay que despachar algun expediente, que quede sobr' a mesa.

Estáche boa a navalla.

O sumario d' o número 4.º d' a revista rexional titulada *Galicia*, é como sigue.

“Algo sobre regionalismo”; por don Aureliano J. Pereira.—“El Alá lá lá”; por don Joaquín de Arévalo.—“En tela de juicio”; por don A. Marsal.—“A gaita d' os soldados”; por don Aurelio Ribalta.—“Documentos inéditos—Los capitanes d' Orense”; por don Andrés Martínez Salazar.—“Uno de tantos”; por don Francisco María de la Iglesia.—“Notas biográficas—Don José Teixeira”; por don M. Castro López.—“Apuntes bibliográficos—Contiños”; por don Alberto G. Ferreiro.—“Epigramas”; por don José Pérez Balmesteros.—“Certámen literario de Betanzos de 1887” (continuación).

Apuntes pra un apropósito cómico-tráxico.

A aucion pode poñerse n-a Cruña.—Lugar, calquera, con tal que sea un campo spaceoso, mar prósima e pouca craridá por ser a hora avanzada e non haber farós.

Protagonistas: unha nena conocida e un galán que non pode ser conocido, porque s' evapora.—Coarda d' orden público, un carabiniro e un goarda de consumos.

O abandonar a escena o galán tapado entra o goarda: hay berros pidindo socorro, interveñen o carabiniro e o goarda de consumos desarmand' ó segundo galán. Cautiverio d' o carabiniro.

Queda o desenlace ó albedrio d' o autor.

IMP. DE A. AMENEDO PONTE.

Rua d' a Fita, núm. 7, Cruña.

XASTRERIA DE JACINTO SEOANE

Canton Pequeno, núm. 12, baixo

N-este establecemento confeccionase toda grá-de prendas de vestir pra señores e nenos, con arres gro ó último figurín d' a moda e co-a perfección, prontitú e economía que ten acreditado con seus numarosos parroquianos.

Cantón Pequeno, 12, baixo

LEOPOLDO PIÑEIRO

Xastreria e Comercio de panos

Praza de Vista-Alegre—SARRIA

Predoce, ir lonxe por panos,
desenganos;
e Piñeiro é unha persoa,
segun sóa,
qu' a última moda siguindo,
cal xastre á quen nada empata,
sua parroquea vai vistindo
qu' é d' o mundo frol e nata.

¿Solo fama e non diñeiro
quer Piñeiro,
e d' orbe enteiro recibe
cánt' espide?

Pois tendo él tan bós tratos
é, mercar n-outro almacen,
semear o grau pr' os ratos
ou non querer vestir ben.

FABRICA DE CHOCULATE TRABALLADO A BRAZO

DE

RAMON GUITIAN

Praza de Vista alegre.—Sárria.

Toda persoa fina é intelixente
qu' o *sucumisco* noso haxa probado,
dirá, lambend' o bico e sorridente:
“Das máquenas non sal tan bó bocado.”

E esta verdá non ten volta nin tasa
pr' os que d' o *caracas* entendades;
mais si alguen duda, merqueo n-esta casa
ou pergunte de cal gastan os frades.

Praza de Vista-Alegre--Sárria.

A N U N C E O S

PAPELERIA. LITOGRAFIA

E OUXETOS D'ESQUIRTORIO

M. ROEL,**54-Real-54**

Compreto sortido en toda crás de papés de fio pra oficinas—de folla longa pra preódecos e obras—bonitífios papés pequenos e comerciás pra cartas—tintas, lapiceiros, prumas e canto fai falla n-os esquirtorios, —compretos y-alegantes útiles pra dibuxo, así como tamén artículos pra fumar.—Abondante sortido de libros moi cuquiños pra rezar n-a eirexa señoras e señóritas.—Libros con signideiros pra contas.

Ista casa conta n-o seu espacioso taller c'unha dúcia de rapaces, uns que rasean n-as pedras facendo bonitífias cousas c-os lapiceiros d' aceiro, y-outros que fan botar d'as máguenas follas abondo con vistosos cores; e o mesmo fanse traballos pra oficinas civiles e d' os corpos armados, papés c-os timbres moldeados; empresos pra contas, libros siguideiros de mais ou menos follas, como fanse tamen moi boas TARXETAS brancas, de loito e con escudos d' armas ou outras alegorías. Etiquetifias pra os feires, botellas de viño, cervezas e pra as tendas de medicinas. Letras de xiro, cartés, cartas co-a relacion empresa pra non ter qu' esquirbir tanto n-os comercios, esqueliñas pra noticear casamentos, e outras cousas que por ser moitas se m' esquencen

54, calle Real, 54—A Cruña

MARIANO VAL E C.^A

Santa Catalina, 17

Viños d' Aragon, Castilla, Blanco Chielana, Riveiro e Valdepeñas.

Viños de mesa como éles n-os atopades n-o pobo, dan forza ós convalecentes, curan o cólera morbo, ós vellos dan longa vida, ás casadas dán refoigo e se contan moitos casos de rasucitar ós mortos. E o sacreto d' estas curas beber un neto d' un sorbo, e repetindo estas tomas pagar ben e pedir outro. Pra pifar entre comidas o Chielana é como un ouro, e onte un vello qu' o catou saíu d' ali feito un mozo. NON MAIS CALVOS, qu' este viño fai medral-o pelo á moitos, si con magras de xamon dan unhas fregas ó estógamo,

ZAPATERIA BRIGANTINA

DOMINGO TENREIRO E COMP.

Ruafesa, 12—Betanzos

N-esta conecida tenda, á que xusta fam' abona, hay canto a moda pertenda, bó e barato, ¡qu' é perbenda n-estes tempos, segun sona!

Hastra d'o confin d'a terra veñen aquí os materiás; e aquí, co-a rutina en guerra, faise o calzado, á compás a' as nociós qu' a cencia encerra.

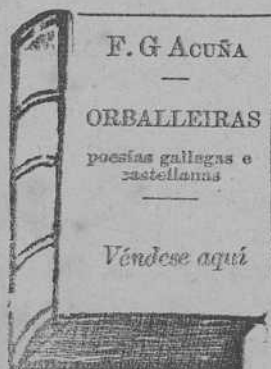
Estética, Xeometría son mayestras n-o taller, diréutor' a Natomía, e dáse os pés outro sér e ó corpo mais gallardía.

GRAN TINTORERIA D'O PALENTINO

Calle d' Orzan, 68

N-este acreditado establecemento tiñese de todol-os colores e quitanse toda clás de manchas ás roupas, así de señoras como de cabaleiros; ademais lávanse cobertores de lan, usados ou novos, dáselles o coor que queira e sácaselles o pelo; todo moi baratiño e co-a preferucion que ten acreditado.

NON ESQUENCERSE:—Orzan, 68, Cruña.

A FULIADA

PREÓDECO SEMANAL D' ENTERESES
MORÁS E MATERIÁS.

Sal á lus todol-os xueves

Precio de suscripcion:—Oito
cadelos pequenos ó mes

Número solto UN can' grande

EMPRENTA

DE

A. AMENEDO PONTE

Rua d'a Fita, núm. 7

Faise aquí toda clás de traballos, ben e barato.